

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

עין משפט
נר מצוה

לג א מ"י פ"א מה"ל
נביעה הלכה ט פמג
עשן קיה טור ש"ע ח"מ
פ"י שמע פט"ף ד'
לד ב מ"ב טס הלכה ט:

מ"ד"י הוה אעבד ואמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דמגן
בהמונל (לקמן דף טו.) עבד ואשה פניעתין כו' דל"כ ה"ל
למינתק עבד ואשה אלא מפרש ר"ת נקט עבד ואמה משום דקא"י
אמתני' דסוף מסכת דים ועעמא משום שמה יקניטו רבו דבסמוך

מפורש התם: **לאו** אע"ג דבזונתו
ההויק אפ"ה פטורין. וז"ל עבד
ואמה גופיה נילף מק"ו דגן להחמיב
כיון דלכתי לא ידע טעמא דשמה
יקניטו רבו וע"ק כיון דידע רשא
דמתמינן למסכת דים (פ"ד מ"ו)
ואשה א"כ ממסתמא ידע סיפא וע"ק
דעבד ואמה כשאין טוונתן להויק נמי
פטורי וז"ל מאי מייתי וי"ל דשפיר
הוה ידע המקשה טעמא דשמה
יקניטו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד
ואמה פטורין ואפילו בלין כוונתן
להויק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמה
יקניטו רבו דאנוס הוה דלפעמים
דמכיוונו ואמרו לא נמכונו לכך
פטורי ככל ענין נמלא שכוונתן
גורס הפטור ה"ר קרן שכוונה להויק
יש לנו לפטורו ורז אשי פי' דלפילו
בלין כוונתו להויק איכא טעמא דבה:
בשהויק חב הוויק כו'. לא
היינו כשהויק קמא
אלא מאדך כשהויק מרבה לה:
למחשביה בה"י פוערין כו'.
ושמואל ס"ל דלא
ה"ל לאשמעינן כפיסא כיון דלא
אשמעינן שום חידוש טפי מצרישא
אבל שן ורגל אע"ג דמנא ליה צרישא
מנא ליה כפיסא גבי מועדין משום
חידוש דמפרש השן מועדת לאכול
את הראוי לה והרגל מועדת לשבר
דרך הילוכה וקרן נמי מנא ואע"ג
דמנא צרישא כשהויק חב המויק
לאמרי קרן מ"מ מנא ליה כפיסא
משום דמני ליה גבי חמשה תמים
מש"ה מנא ליה נמי כבדי מועדין
וא"מ אמאי לא חשיב אש ובור גבי
מועדים וי"ל דלא חשיב אלא בעלי
חיים אבל נור ואש כן לי פסע
לראשונה כמו פסע ג' ד':
בראי אדם שש"ס את
הבופר. הקשה ריב"ז מאי
חומרא היא זו האי דלין משלם את
הכופר משום דקיס ליה בדרבה
מיניה ומירך דשוגג נמי פטור
מדמנא דבי חזקיה ואורי' דלאו
פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס

ליה בדרבה מיניה וכאן נמי אין שייך להוכיח מנא דבי חזקיה דלקמן
בפ"ד (דף טו.) משמע ד'דאי לאו קרא דעליו ולא על האדם היה ליפנין
אדם משור שיתחייב מיד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג
דומיא דשוס"ה דלין מיד לנור ומנא דבי חזקיה דפטור אפילו שוגג היינו
ממון שהויק בשעת חיוב מיתה ולאפוקי ממאן דדריש כפ' אלו בערות
(כמונח דף לה.) וסע) הא אם יהיה אסון לא יענש דרוקא דין אסון אלא
חזקיה ואשמעינן לאו דרוקא דין אסון לא יענש אלא אפי' שוגג לא יענש:
ב"ן דבי"ה ופשיט אורחיה הוא. גירושלמי יש דישן לא מחייב
אלא כשהשכיב עגמו אלל הכלים אבל אם יען והציחו כלים אללו
ושברן פטור דהס גרמו לו וכן אם היה יען והלך חבירו לישן אללו
והויקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: **ולמעמיך**. פירוש
אפילו תימא מצעה זה השן: **אדם** שש"ר נופו עליו. מכלן
משמע דלא גרסינן בנמתי' וממונא) מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו
הוה ומוס"ה אין גרין למתקו דפירשתי לעיל (ג) ד"ה ומתוקן:
ואימא

ולא ראי השן שאין כוונתו להויק כראי הקרן
שכוונתו להויק ולאו ק"ו הוא ומה שן שאין
כוונתו להויק חייב קרן שכוונתו להויק לא
כ"ש איצטרך ס"ד אמינא מידי דהוה אעבד
ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דבזונתן להויק
אפ"ה פטורי ה"נ לא שגא אמר רב אשי אמו
עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו בשמא
יקניטו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו
ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום
אלא פריך הכי לא ראי הקרן שכוונתו להויק
כראי השן שאין כוונתו להויק ולא ראי השן
שיש הנאה להויק כראי הקרן שאין הנאה
להויק ורגל מאי שיידיה כשהויק חב המויק
לאתוי' רגל וליחתייה בהדיא אלא אמר רבא
תנא שור לרגלו ומבעיה לשינו וה"ק לא ראי
הרגל שהויקה מצוי כראי השן שאין הויקה
מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להויק כראי
הרגל שאין הנאה להויק וקרן מאי שיידיה
כשהויק חב המויק לאתוי' קרן וליחתייה
בהדיא במועדן מתחילתן קמיירי בתמין
ולבסוף מועדין לא קמיירי ושמואל מ"מ לא
אמר רבא אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא
קתני סיפא שור המועד ושור המויק ברשות
הניוק והאדם וליחתי ברישא בנזקי במונו
קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי ורב נמי הא קתני
אדם כפיסא אמר לך רב ההוא למחשביה
בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק
לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי
האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם
שחייב כארבעה דברים כראי השור שאין
בו ארבעה דברים והצד השווה שבהן שדרבן
להויק וכי שור הרב המועד להויק במועד
דרכו להויק כיון דאייעד אורחיה הוא אדם
דרכו להויק בישן ישן דרכו להויק כיון דכייף
ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליוך אדם
שמירת גופו עליו הוא ולמעמדך הא דתני
קרנא ארבעה אבות נויקין ואדם אחד מהן
אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה
רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו
הבא

ולא ראי השן שאין כוונתו להויק כראי הקרן
שכוונתו להויק ולאו ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק
קרן משן. וה"ה נמי דקאן פריך אטעמא קמא דאי כמד קרן הוה
נפקא שן מיניה בנ"ו ומה קרן שאין טעמא
ליכא לתרוזי דהכי מיפראש מילתא
דרכ יהודה לא ראי הקרן שאין
הנאה כו' ואי כמד שן לא אמאי קרן
מיניה ולא ראי השן שאין כוונתו
להויק כו' ואי כמד קרן לא אמאי
שן מיניה ולא מיקסי מידי האי לאו
מילתא היא שאין זה לשון הש"ס אלא
ההוא דבעי למיגמר חכריה מיניה
נקט צרישא כדקמני מתני' לא זה
זה שיש בהן רוח חיים כהרי האש
שאין בו רוח חיים ואי כמד הני תרמי
לא אמאי אש מתחייבו אלמא כל
היכא דקמני לא ראי זה כדאי זה
ההוא דבעי אגמורי חכריה מיניה
נקט צרישא כדקמני מתני' וה"ק לא
ראי זה כדאי זה אין דין הכתוב זה
ראי לנהוג כזה: **אליעזר**. למיכב
לקו: **אפ"ה** פטורין. כדלמיתן נפ'
המונל (לקמן דף טו.) העבד והאשה
פניעתין רעה המונל בהן חייב וכן
שחכנו לחמרים פטורין: **לאו טעמא**
רבה אש כהו. דאי מיחייבת ליה כל
שעה שיכעיסו רבו וילך וידליק גדישו
של חבירו כדי לחייב את רבו: **אלא**
פריך ואימא הכי. לא ראי השור
כראי המנעה דקמני בנמתי' ה"ק לא
ראי הקרן שכוונתו להויק כהרי השן
שאין כוונתו להויק אלא להנאתה
ממכונת הלכך אי כמד קרן לא הוה
נפיק שן מיניה: **ולא הרי השן שיש**
נמנא להויקה כהרי סקרן כו'. ואי
כמד שן לא אמאי קרן מיניה: **ורגל**
מאי. עבד ליה מנא דמתני' דלא
תני: **שיירי**. בנמתי: **הו"ק**. הן
דקמני מתני' לא הרי השור כהרי
המנעה ה"ק כו': **רגל הויקה מניו**
הלכך לא אמאי שן מיניה: **רגל ובור**
שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נוק
שלם דלא פליג רחמנא בין חס למועד
אלא בנניחה: **שור המויק צרישום**
בניוק. שנגכס לרשות הניוק ונגח
סס את שורו ואע"ג דחס הוא משלם
נוק שלם. וקמנא כר"ע דלמיר לקמן
(דף טו.): **משונה קרן צרישום הניוק**
נוק שלם משלם: **בניוק ממונו**.
בנוקין שממונו מויק מיירי רישא:
בניוקי גופו. שהוה עצמו מויק לא

מיירי: **הא קתני אדם**. כפיסא ולמה ליה למימני צרישא: **למיחשביה**
כבדי מועדין הוא דאפ"ה. דקמני חמשה תמין וחמשה מועדין וקחשיב
לכו ואולי: **ומאי לא הרי**. דקמני בנמתי' לא הרי השור כהרי המנעה
לכך דלמיר מנעה זה אדם: שור מועד שנגח אדם ומת משלם כופר
הלכך אי כמד שור לא אמאי אדם מיניה דלמיר שהרג את חבירו
במודי נהרג בשוגג גולה ואינו משלם כופר: אדם המונל בחבירו
חייב בצריעה דברים זכר ריפוי שנת ונוצת אבל נוק לא קא חשיב
שור נמי נוק משלם אבל בהך ארבעה דברים אינו חייב כדמסיק
בשילהי כיצד הרגל מועדת (לקמן טו.) דלמירי' כי יתן אש מוס בעמיתו)
אש בעמיתו ולא שור בעמיתו: **וקא פריך ה"ה השוה כו'**. לכך דלמיר
מנא שור וכל מילי שור היכי מני למימני בנקן דרכו להויק. ולשמאל
ליכא למיפקך דרגל והאי דרכו לילך ולהויק: **דכייף ופשיט**. את
רגליו: **אורחיה הוא**. לשבר כלים שבלד מרגלומיו: **וקא פריך מאי**
האי דקמני ושמירתן עליוך. לשון זה אינו שייך אלא בנוקי ממונו:
ה"ה

(א) [תיק פ"ד מ"ז].
(ב) [ויקל מ"ד]. (ג) [ש"י]
תוס' פסחים ג' ד"ה אלא).
(ד) ותי' במהרי"ם שפאריך
מחילתן של תוס' ונפטר
פ"י (ט) [בש"ס דש"ן].
(ו) [בנ"ט]: [ומתוקן].
(ז) [ומקשה נור ואש נמי לך]
(ח) [ומתוקן פ"ל פי מהרי"ם].

גיליון הש"ס

תוס' ר"ה כשהויק כו'
אלא אמרי. דלקמן דף ט
ע"כ ותי' לקמן דף יג ע"כ
נמתי' ד"ה הנהויק:
ש"ס ר"ה בראי כו' רלא
שפ"ס פסחים ק"ל. פי'
לקמן דף י"א ג"ה צריש' ד"ה
משפ"כ נלס: בא"ד ראי
לא קרא רבלי' פי' כשפ"ס
יבאום לתיס פי' ח:

רבינו חננאל

והוא השן שן אין כוונתו
להויק אלא לאכול
להנאתה. קרן כוונתו
להויק ואין לה הנאה. ואחי
לפיהן פטור ואמה ופטור
מייחה. ודחי לה רב אשי
אנו כבד ואמה לאו טעמי'
רבה אית בה מתחילתן (א)
כסוף מסכת דים חאברו
בעבור ואמתי שיש בהן
דעה שאם יקניטו ילך
וידליק גדישו של חבירו
ונמצא מחייבו בכל יום.
ולא עמד זה התיורין
ונדה. והיך רבא הכי
תנא שור לרגלו ומבעיה
לשינו כו' וקרן מאי שיידיה
מאי טעמא שן ורגל
מועדן מתחילתן ון חמי
לכו צרישא קרן דהוה חס
ולכי סייער הוי ליה מועד
תנא ליה כפיסא כשהויק
חב המויק לאתוי' קרן.
ושמואל מאי טעמא לא
אמר רבא אמר לך אדם הא
קתני ליה כפיסא דמתני'
האדם ואמאי לא תנא ליה
ברישא ונזקי במונו
קמיירי. בנזקי גופו לא
קמיירי. **שפ"ס**. ריש אומר
הלכה כשמואל. ורב אמי
לך אדם הא דקתני ליה
כפיסא ליתחשביה כהרי
מועדן הוא דאתא מאי לא
(ראי) (הרי) (לא ראי)
[נאקמן] רבי קאמר לא
ראי השור שמשלם את
הכופר כו' הצד השווה
שבהן שדרבן להויק. שור
דרכו להויק בפתור. אדם
דרכו להויק ביוק. ביוק
ושמירתן עליוך אדם
שמירת גופו עליו הוא.
ופריך כו' אבהו דאמר
לתנא תני אדם שמירת

(א) [ש"י תוס' ד"ה מיד
דחיא].